

Sygn. akt I ACa 178/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 lipca 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący :	SSA Tomasz Ślęzak
Sędziowie :	SA Piotr Wójtowicz SO del. Artur Żymełka (spr.)
Protokolant :	Małgorzata Korszun

po rozpoznaniu w dniu 8 lipca 2016 r. w Katowicach

na rozprawie

sprawy z powództwa P. M., L. M., U. M. i M. M.

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej(...) w W.

o zapłatę

na skutek apelacji powodów

od wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach

z dnia 30 grudnia 2015 r., sygn. akt I C 932/14,

1) zmienia zaskarżony wyrok:

a) w punktach 1., 3., 4., 6., 7., 9., 10. i 12. o tyle, że zasądzone nimi kwoty po 20 000 złotych podwyższa do kwot po 50 000 (pięćdziesiąt tysięcy) złotych,

b) w punktach 2., 5., 8. i 11. o tyle, że zasądzone nimi kwoty po 144,60 złotych podwyższa do kwot po 3 513,55 (trzy tysiące pięćset trzynaście i 55/100) złotych;

2) oddala apelację w pozostałej części;

3) zasądza od pozwanej na rzecz każdego z powodów po 1 500 (tysiąc pięćset) złotych z tytułu kosztów postępowania apelacyjnego.

SSO del. Artur Żymełka	SSA Tomasz Ślęzak	SSA Piotr Wójtowicz
------------------------	-------------------	---------------------

UZASADNIENIE

Powodowie L. M., U. M., P. M. i M. M. wnieśli o zasądzenie od pozwanej (...) Spółki Akcyjnej(...) w W. zadośćuczynień dla każdego z nich w kwotach po 80.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od kwoty 70.000 zł od dnia 22 listopada 2013 r. i od kwoty 10.000 zł od dnia następującego po trzydziestym dniu od doręczenia stronie przeciwnej odpisu pozwu.

W uzasadnieniu pozwu powodowie podali, że w dniu (...) na skutek wypadku śmierć poniósł ich mąż i ojciec W. M.. W toku likwidacji szkody pozwana wypłaciła każdemu z powodów po 30.000 zł z tytułu zadośćuczynienia i po 20.000 zł z tytułu stosownego odszkodowania. Zdaniem powodów wypłacone kwoty zadośćuczynień są zaniżone. Powodowie podnieśli, że śmierć ich męża i ojca jest dla nich ogromną tragedią i niepowetowaną stratą z jaką nie pogodzą się do końca życia. Stwierdzili, że pomiędzy nimi a zmarłym istniała silna więź rodzinna i emocjonalna. Związek małżeński L. M. z W. M. trwał 21 lat i był szczęśliwy oraz udany. W pamięci powodów zmarły zapisał się jako dobry mąż i ojciec, kochający, uczynny, służący radą, troskliwy i oddany rodzinie. Na skutek śmierci W. M. nagłemu rozerwaniu uległa więź rodzinna. Powodowie stwierdzili, że pustka wywołana śmiercią W. M. daje o sobie znać i nie może zostać zapełniona. Jako podstawę prawną żądań powodowie wskazali art. 446 § 4 k.c.

Pozwana (...) Spółka Akcyjna(...) w W. wniosła o oddalenie powództwa.

W uzasadnieniu swojego stanowiska pozwana przyznała, że co do zasady ponosi odpowiedzialność gwarancyjną za powstałą wskutek zdarzenie szkodę, zarzuciła natomiast, że dochodzone roszczenia są bezzasadne z uwagi na ich zaspokojenie w całości. Zdaniem pozwanej wypłacone powodom w toku postępowania przedsądowego kwoty stanowiły stosowne zadośćuczynienie w rozumieniu art. 446 § 4 k.c., uwzględniały bowiem stopień cierpienia psychicznego i stopień krzywdy wynikający z utraty osoby bliskiej, uczucie osamotnienia, bezsilności wobec trudności życiowych, stopień zażyłości i bliskości jaki zachodził pomiędzy zmarłym a najbliższymi członkami jego rodziny.

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 30 grudnia 2015 r. Sąd Okręgowy w Katowicach zasądził od pozwanej (...) Spółki Akcyjnej (...) w W. na rzecz powódki L. M. kwotę 20.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od 30 grudnia 2015 r. (pkt 1.), zasądził od pozwanej na rzecz powódki L. M. kwotę 144,60 zł z tytułu zwrotu kosztów procesu (pkt 2.), oddalił w pozostałej części powództwo L. M. (pkt 3.), zasądził od pozwanej na rzecz powódki U. M. kwotę 20.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od 30 grudnia 2015 r. (pkt 4.), zasądził od pozwanej na rzecz powódki U. M. kwotę 144,60 zł z tytułu zwrotu kosztów procesu (pkt 5.), oddalił w pozostałej części powództwo U. M. (pkt 6.), zasądził od pozwanej na rzecz powoda P. M. kwotę 20.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od 30 grudnia 2015 r. (pkt 7.), zasądził od pozwanej na rzecz powoda P. M. kwotę 144,60 zł z tytułem zwrotu kosztów procesu (pkt 8.), oddalił w pozostałej części powództwo P. M. (pkt 9.), zasądził od pozwanej na rzecz powódki M. M. kwotę 20.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od 30 grudnia 2015 r. (pkt 10.), zasądził od pozwanej na rzecz powódki M. M. kwotę 144,60 zł z tytułu zwrotu kosztów procesu (pkt 11.), oddalił w pozostałej części powództwo M. M. (pkt 12.).

Sąd Okręgowy wydał wyrok w oparciu o następujące ustalenia faktyczne.

W. M. w dniu (...) poniósł śmierć podczas wykonywania pracy w kopalni (...). Małżeństwo powódki L. i W. M. trwało 21 lat. Mieli troje dzieci. Między powodami a zmarłym istniała silna więź rodzinna i emocjonalna. Wszyscy członkowie rodziny spędzali ze sobą bardzo dużo czasu. Ojciec pomagał dzieciom w odrabianiu lekcji, bawił się z nimi, chodził na wycieczki, przygotowywał posiłki. Członkowie rodziny wzajemnie się szanowali. Wiadomość o śmierci męża i ojca powodowie przyjęli z niedowierzaniem. Strata najbliższego członka rodziny wywołała u nich ból i żal.

Zmarły W. M. dla powódki L. M. stanowił silne źródło wsparcia, nie tylko ekonomiczne, ale też psychiczne. Małżonkowie mieli ściśle określone plany. Tworzyli stosunkowo silny związek małżeński, pozbawiony znamion rozpadu. Po śmierci męża L. M. doświadczała typowych objawów stresu związanego ze śmiercią osoby bliskiej. Po kilku miesiącach od tragicznego wydarzenia wystąpiły u niej oznaki bezsilności. Napięcie emocjonalne związane z

doświadczeniem żałoby spotęgowało u niej problemy zdrowotne. Powódka ma poczucie, że jej życie i życie jej rodziny znacznie zmieniło się na gorsze od czasu śmierci męża. Śmierć męża jest dla powódki źródłem naruszenia jej poczucia bezpieczeństwa.

M. M. po śmierci ojca prezentowała typowe objawy zespołu ostrego stresu, takie jak bezsenności, deficyty w koncentracji i pobudzenie. Po śmierci ojca znalazła się ona w sytuacji destabilizacji i braku bezpieczeństwa. Utraciła wsparcie, którego udzielał jej ojciec. Powódka nie jest w pełni pogodzona z tragicznym i nagłym odejściem ojca. Jest w niej dużo żalu wobec instytucji zatrudniającej jej ojca. Ma poczucie krzywdy, że pracodawca nie zapewnił jej ojcu bezpiecznych warunków pracy.

Dla P. M. ojciec stanowił wzór męczyzny. Ojciec starał się wprowadzić syna w rzeczywistości, ucząc go wielu umiejętności oraz przez wspólne zainteresowania i pasje. Śmierć ojca spowodowała u powoda gwałtowną zmianę w jego psychice oraz zdefiniowaniu własnej roli w życiu. Nagle został zmuszony do pełnienia roli męskiej głowy rodziny, nie pozwalając sobie na okazywanie własnych przeżyć i rozterek.

U. M. nie pogodziła się w pełni ze śmiercią ojca. Ich relacje były silne, o pozytywnych konotacjach. Powódka, jako najmłodsze dziecko w rodzinie, zyskiwała ze strony ojca dużo przyzwolenia i faworyzacji. Łączyła ją z ojcem silna więź uczuciowa. Bezpośrednio po śmierci ojca występowały u niej nastrój depresyjny, lęki, zamartwianie się, zaburzenia snu, poczucie bezradności i niemożności poradzenia sobie w życiu i czynnościach codziennych. Objawy te trwały około roku.

Sąd Okręgowy wskazał, że przedstawionych ustaleń dokonał w oparciu o przesłuchanie powodów i opinię biegłego psychologa, którym dał wiarę. Wskazał, że biegła sądowa z zakresu psychologii dr M. R. przeprowadziła specjalistyczne badania powodów i opracowała opinię na podstawie łącznej analizy i interpretacji wyników tych badań.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy uznał powództwa za częściowo uzasadnione. Wskazał, że znajdują one oparcie w treści art. 446 § 3 k.c.

Sąd Okręgowy stwierdził, że przyznane powodom z tytułu zadośćuczynienia kwoty po 30.000 zł nie są kwotami odpowiednimi, należnymi im z tytułu zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę w związku ze śmiercią ich męża i ojca. Zdaniem Sądu odpowiednimi kwotami dla każdego z powodów są kwoty po 50.000 zł, dlatego też zasądził dla każdego z powodów po 20.000 zł jako uzupełnienie należnego zadośćuczynienia. Sąd Okręgowy stwierdził, że kwoty ustalone przez sąd są adekwatne do rozmiaru doznanej przez każdego z powodów krzywdy. Wskazał, że zadośćuczynienia te obejmują wszystkie aspekty krzywdy, której doświadczyli powodowie. Sąd Okręgowy stwierdził, że śmierć najbliższego dla nich członka rodziny była zdarzeniem traumatycznym. Powodowie nie pogodzili się z tym, co się stało. Wszyscy bardzo silnie przeżyli stratę męża i ojca. Jego tragiczna śmierć była źródłem dezorganizacji życia rodziny, co zmusiło powodów do znacznych zmian w sposobie funkcjonowania i odbiło się na kształtujących się tożsamościach i osobowościach dzieci zmarłego. Nikt z powodów nie znajduje się w fazie akceptacji śmierci W. M.. Sąd Okręgowy stwierdził, że powodowie, pomimo licznych czynników ochronnych takich jak silne więzi rodzinne, nie osiągnęły jeszcze równowagi psychicznej. Podał, że wysokość zadośćuczynienia musi przedstawiać odczuwalną wartość ekonomiczną i musi uwzględniać rozmiar cierpień psychicznych, ich nasilenie i czas trwania. W ocenie Sądu przyjęte przez niego kwoty zadośćuczynień spełniają te kryteria.

Sąd Okręgowy oddalił w pozostałej części powództwa. Wskazał, że obecnie u żadnego z powodów nie stwierdza się objawów zespołu stresu pourazowego, a aktualny poziom dolegliwości psychicznych (nasilenie objawów emocjonalnych) biegła psycholog dr M. R. oceniła jako nieznaczny, to znaczy nie destabilizujący codziennego funkcjonowania powodów. Sąd stwierdził, że podzielając tę opinię także i w tej części, doszedł do przekonania, że powództwa w części przekraczającej zasądzone kwoty nie są zasadne.

Ustawowe odsetki zostały zasądzone od dnia wydanie wyroku. Sąd Okręgowy wskazał, że zadośćuczynienie z racji swoich funkcji kompensacyjnych jest świadczeniem, którego wysokość zależna jest od rozmiaru krzywdy. Skoro ustalenia zakresu krzywdy dokonano w toku procesu, to zasadnym jest zasądzenie odsetek od daty, kiedy wszystkie

okoliczności mające wpływ na wysokość zadośćuczynienia zostały ustalone, a tak stało się w rozpoznawanej sprawie w dniu wyrokowania.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 100 k.p.c. stosunkowo je rozdzielając.

Powodowie zaskarżyli wyrok w części oddalającej ich powództwa.

Zaskarżanemu wyrokowi zarzucili naruszenie:

- 1) przepisów prawa procesowego, które mogło mieć wpływ na wynik sprawy, a mianowicie art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. poprzez niewłaściwe zastosowanie i przekroczenie zasady swobodnej oceny dowodów oraz brak wszechstronnego rozważenia przez Sąd materiału dowodowego, polegające na sformułowaniu wniosków logicznie niespójnych z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego i ustaleń faktycznych, a przede wszystkim przyjęcie, że pomimo wciąż żywej i emocjonalnej oceny zdarzenia oraz utrzymujących się konsekwencji śmierci męża i ojca powodów, wobec całości zgromadzonego materiału dowodowego, że kwoty łącznie po 50.000 zł są kwotami odpowiedniego zadośćuczynienia należnego powodom w związku ze śmiercią męża i ojca powodów;
- 2) przepisów prawa materialnego przez błędną jego wykładnię, a mianowicie art. 446 § 4 k.c. i w konsekwencji zasądzenie rażąco zaniżonego zadośćuczynienia na rzecz powodów oraz oddalenie dalej idącego powództwa w tym przedmiocie;
- 3) naruszenie art. 455 k.c. w zw. z art. 476 k.c. i art. 481 § 1 k.c. w zw. z art. 817 § 1 k.c. i art. 14 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych poprzez ich błędną wykładnię i w konsekwencji uznanie, iż odsetki od zasądzonego roszczenia należą się od dnia wyrokowania, tj. od dnia 30 grudnia 2015 r.

Wskazując na przedstawione zarzuty powodowie wnieśli o:

- 1) zmianę zaskarżonego wyroku i zasądzenie od pozwanej na rzecz powódki L. M. łącznej kwoty 80.000 zł z tytułu zadośćuczynienia wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi:
  - a) od kwoty 70.000 zł od dnia 22 listopada 2013 r. do dnia zapłaty,
  - b) od kwoty 10.000 zł od dnia następującego po 30-tym dniu od doręczenia stronie przeciwnej odpisu pozwu do dnia zapłaty;
- 2) zmianę zaskarżonego wyroku i zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki U. M. łącznej kwoty 80.000 zł z tytułu zadośćuczynienia wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi:
  - a) od kwoty 70.000 zł od dnia 22 listopada 2013 r. do dnia zapłaty;
  - b) od kwoty 10.000 zł od dnia następującego po 30-tym dniu od doręczenia stronie przeciwnej odpisu pozwu do dnia zapłaty;
- 3) zmianę zaskarżonego wyroku i zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda P. M. łącznej kwoty 80.000 zł z tytułu zadośćuczynienia wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi:
  - a) od kwoty 70.000 zł od dnia 22 listopada 2013 r. do dnia zapłaty;
  - b) od kwoty 10.000 zł od dnia następującego po 30-tym dniu od doręczenia stronie przeciwnej odpisu pozwu do dnia zapłaty;
- 4) zmianę zaskarżonego wyroku i zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki M. M. łącznej kwoty 80.000 zł z tytułu zadośćuczynienia wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi:

- a) od kwoty 70.000 zł od dnia 22 listopada 2013 r. do dnia zapłaty;
- b) od kwoty 10.000 zł od dnia następującego po 30-tym dniu od doręczenia stronie przeciwnej odpisu pozwu do dnia zapłaty;
- 5) zmianę zaskarżonego wyroku w części dotyczącej kosztów postępowania za pierwszą instancję stosownie do wyników sprawy,
- 6) zasądzenie na rzecz powodów kosztów procesu za II instancję, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

Pozwany w odpowiedzi na apelację wniósł o zasądzenie na jego rzecz od powodów kosztów postępowania apelacyjnego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja zasługiwała na częściowe uwzględnienie.

Sąd Apelacyjny podziela ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Okręgowy i uznaje je za swoje, ponieważ ustalenia te znajdują oparcie w zebranych w sprawie materiale dowodowym, poddanych przez Sąd pierwszej instancji prawidłowej ocenie w granicach określonych przepisem art. 233 § 1 k.p.c. Nie doszło zatem do naruszenia ani tego przepisu, ani art. 227 k.p.c. Sąd Okręgowy dał w całości wiarę zarówno zeznaniom powodów, jak i opinii biegłej sądowej z zakresu psychologii i w oparciu o te dowody dokonał prawidłowych ustaleń. Co prawda część ustaleń przytoczył w części wyodrębnionej na ustalenia faktyczne, a pozostałą część w części zawierającej rozważania, jednakże analiza całego uzasadnienia wyroku wskazuje na to, że Sąd Okręgowy rozstrzygając sprawę brał pod uwagę wszystkie te okoliczności.

Za zasadny uznać natomiast należało zarzut naruszenia prawa materialnego.

Sąd Okręgowy błędnie przytoczył podstawę prawną rozstrzygnięcia wskazując, że jest nią przepis art. 446 § 3 k.c. Przepis ten dotyczy bowiem stosownego odszkodowania należnego członkom najbliższej rodziny zmarłego w sytuacji, w której wskutek jego śmierci nastąpiło znaczne pogorszenie ich sytuacji życiowej. Prawidłową podstawą prawną roszczeń dochodzonych przez powodów, jak sami wskazywali w toku postępowania, był przepis art. 446 § 4 k.c., zgodnie z którym sąd może przyznać najbliższym członkom rodziny zmarłego odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę. Treść uzasadnienia wyroku Sądu Okręgowego wskazuje jednakże na to, że Sąd dokonywał oceny roszczeń powodów przez pryzmat art. 446 § 4 k.c., co pozwala stwierdzić, że przytoczenie przepisu art. 446 § 3 k.c. było wynikiem pomyłki pisarskiej. Odnosząc się do zawartego w apelacji zarzutu naruszenia przez Sąd pierwszej instancji przepisu art. 446 § 4 k.c. należało uznać ten zarzut za uzasadniony. Przewidziane w tym przepisie zadośćuczynienie jest roszczeniem o charakterze ściśle niemajątkowym mającym za zadanie kompensatę doznanej krzywdy i pomoc w dostosowaniu się nowej rzeczywistości. Istotę szkody niemajątkowej wiąże się z naruszeniem czysto subiektywnych przeżyć człowieka. Ma ona także na celu złagodzenie cierpienia wywołanego utratą osoby bliskiej. Okoliczności wpływające na rozmiar krzywdy podlegającej naprawieniu przez zadośćuczynienie, a w konsekwencji na jego wysokość, to przede wszystkim poczucie osamotnienia i pustki po śmierci osoby najbliższej, cierpienia moralne i wstrząs psychiczny wywołany jej śmiercią, rodzaj i intensywność więzi łączącej pokrzywdzonych ze zmarłym, rola jaką w rodzinie pełniła osoba zmarłego, zaburzenia w prawidłowym funkcjonowaniu pozostałych członków rodziny, stopień w jakim pozostali członkowie będą umieli odnaleźć się w nowej rzeczywistości i na ile zdolni są zaakceptować obecny stan rzeczy, wiek zarówno zmarłego jak i pokrzywdzonego. Zadośćuczynienie ma charakter kompensacyjny w związku z czym powinno reprezentować ekonomicznie odczuwalną wartość (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 marca 2014 r., IV CSK 374/13, LEX nr 1438653; wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 10 marca 2016 r., I ACa 1015/15, LEX nr 2016278). Rozpoznając niniejszą sprawę Sąd Apelacyjny miał na uwadze, że ze względu na niewymierność krzywdy, określenie w konkretnym wypadku odpowiedniej sumy pozostawione zostało sądowi, który w tym zakresie dysponuje większą swobodą, niż przy ustalaniu szkody majątkowej i sumy potrzebnej do jej naprawienia, co sprawia, że korygowanie przez sąd

wyższej instancji wysokości zasądzonego zadośćuczynienia uzasadnione jest jedynie wtedy, gdy przy uwzględnieniu wszystkich okoliczności sprawy, mających wpływ na jego wysokość, jest ono niewspółmiernie nieodpowiednie do doznaney krzywdy (por. wyrok Sądu Najwyższego z 30 stycznia 2014 r., III CSK 69/13, LEX nr 1463872). Taka sytuacja miała jednakże miejsce w rozpoznawanej sprawie. Podkreślić należy, że o wysokości należnego zadośćuczynienia decydują okoliczności konkretnej sprawy, a tymczasem okoliczności rozpatrywanej sprawy uzasadniały przyjęcie, że odpowiednim – w rozumieniu art. 446 § 4 k.p.c. – zadośćuczynieniem za śmierć ojca i męża powodów jest kwota po 80.000 zł na rzecz każdego z nich. Skoro pozwany przed wytoczeniem powództwa wypłacił im z tytułu zadośćuczynienia po 30.000 zł, to na ich rzecz należało zasądzić dalsze kwoty po 50.000 zł. Istotnie postępowanie dowodowe dało podstawy do ustaleń, że – jak wynikało z opinii biegłej sądowej z zakresu psychologii – na dzień badania powodów przez biegłą nie stwierdzono u nich objawów stresu pourazowego, że nikt z nich nie cierpi na zaburzenia emocjonalne czy też zaburzenia nastroju, że obecnie brak jest podstaw do wskazania konieczności uczestniczenia przez powodów w terapiach psychiatrycznej lub psychologicznej, że reakcje fizjologiczne, emocjonalne, poznawcze są charakterystyczne dla procesu straty i żałoby oraz, że aktualny poziom dolegliwości psychicznych (nasilenia objawów emocjonalnych) można określić jako nieznaczny w tym rozumieniu, że nie destabilizuje codziennego funkcjonowania opiniowanych, w związku z czym żądanie zadośćuczynienia w kwocie żądanej przez powód uznać należało za rażąco zawyżone. Jednakże z drugiej strony zwrócić należy uwagę na fakt, że pomimo upływu na dzień wydania opinii (3 października 2015 r.) przeszło trzech lat od śmierci ojca i męża powodów, biegła stwierdziła, że z perspektywy psychologicznej powodowie do dnia badania zmagali się z konsekwencjami nagłej śmierci W. M., że nikt z nich nie pogodził się z jego śmiercią w stopniu pozwalającym im żyć bez negatywnych wspomnień i związanych z tym napięć, nikt z nich nie znajduje się w fazie akceptacji śmierci, pomimo licznych czynników ochronnych (silne więzi rodzinne) powodowie nie osiągnęli jeszcze równowagi psychicznej i w ich funkcjonowaniu dostrzega się doświadczenia urazu psychicznego. Biorąc pod uwagę wszystkie te okoliczności, jak również silne więzi emocjonalne jakie łączyły powodów ze zmarłym, fakt występującego u nich po wypadku, z uwagi na w/w silne więzi, znaczącego poziomu dystresu przypominającego w objawach zespół ostrego stresu, że – jak również wskazała biegła sądowa – tragiczna śmierć męża i ojca była źródłem dezorganizacji życia powodów również w aspekcie egzystencjalnym, ponieważ zaistniałe okoliczności zmusiły powodów do znacznych zmian w sposobie funkcjonowania, a także odbiły się na kształtujących się tożsamościach i osobowościach dzieci, a dla żony – z uwagi na czas oraz przebieg zgodnego i szczęśliwego pożycia małżeńskiego stron – stanowiły jedną z najbardziej dotkliwych i najmocniej odczuwalnych krzywd, m.in. w związku z nagłym znalezieniem się w sytuacji osamotnienia, należało podzielić zarzut co do zasądzenia przez Sąd Okręgowy zadośćuczynień w nieodpowiedniej – w rozumieniu art. 446 § 4 k.c. - ponieważ rażąco niskiej wysokości. To należne powodom zadośćuczynienie w kwocie po 80.000 zł czyni zadość pojęciu odpowiedniej sumy i dlatego zasądzone zadośćuczynienia z kwot po 20.000 zł podniesiono do kwot po 50.000 zł, zmieniając w ten sposób wyrok Sądu Okręgowego w punktach 1., 3., 4., 6., 7., 9., 10. i 12. W ocenie Sądu Apelacyjnego zadośćuczynienie w zasądzonej kwocie złagodzi cierpienia psychiczne powodów wywołane śmiercią męża i ojca oraz pomoże im w dostosowaniu się do zmienionej sytuacji życiowej.

Dalej idącą apelację oddalono uznając, że żądanie zasądzenia wyższego zadośćuczynienia jest rażąco wygórowane.

Za bezzasadny Sąd Apelacyjny uznał natomiast zarzut naruszenie art. 455 k.c. w zw. z art. 476 k.c. i art. 481 § 1 k.c. w zw. z art. 817 § 1 k.c. oraz art. 14 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych poprzez ich błędną wykładnię i w konsekwencji uznanie, iż odsetki od zasądzonych roszczeń należą się od dnia wyrokowania, tj. od dnia 30 grudnia 2015 r.

Istotnie w myśl art. 455 k.c., jeżeli termin spełnienia świadczenia nie jest oznaczony ani nie wynika z właściwości zobowiązania, świadczenie powinno być spełnione niezwłocznie po wezwaniu dłużnika do wykonania. Wynikająca z tego przepisu regulacji ulega modyfikacji przewidzianej w wyżej powołanym art. 817 § 1 k.c., zgodnie z którym ubezpieczyciel obowiązany jest spełnić świadczenie w terminie trzydziestu dni, licząc od daty otrzymania zawiadomienia o wypadku, a także w wyżej powołanym art. 14 ust. 1 i 2 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych, zgodnie z którym

zakład ubezpieczeń wypłaca odszkodowanie w terminie 30 dni licząc od dnia złożenia przez poszkodowanego lub uprawnionego zawiadomienia o szkodzie, a w przypadku gdyby wyjaśnienie w terminie, o którym mowa w ust. 1, okoliczności niezbędnych do ustalenia odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń albo wysokości odszkodowania okazało się niemożliwe, odszkodowanie wypłaca się w terminie 14 dni od dnia, w którym przy zachowaniu należytej staranności wyjaśnienie tych okoliczności było możliwe, nie później jednak niż w terminie 90 dni od dnia złożenia zawiadomienia o szkodzie, chyba że ustalenie odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń albo wysokości odszkodowania zależy od toczącego się postępowania karnego lub cywilnego. W terminie, o którym mowa w ust. 1, zakład ubezpieczeń zawiadamia na piśmie uprawnionego o przyczynach niemożności zaspokojenia jego roszczeń w całości lub w części, jak również o przypuszczalnym terminie zajęcia ostatecznego stanowiska względem roszczeń uprawnionego, a także wypłaca bezsporną część odszkodowania.

Utrwalonym jednakże jest już w orzecznictwie sądowym stanowisko, a Sąd Apelacyjny podziela ten kierunek orzecznictwa, że wymagalność roszczenia o zadośćuczynienie za krzywdę, a tym samym i początkowy termin naliczania odsetek za opóźnienie w zapłacie należnego zadośćuczynienia, może się różnie kształtować w zależności od okoliczności sprawy. Terminem, od którego należą się odsetki za opóźnienie w zapłacie zadośćuczynienia za krzywdę, może być więc, w zależności od okoliczności sprawy, zarówno dzień poprzedzający wyrokowanie o zadośćuczynieniu, jak i dzień tego wyrokowania (por. np.: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 lutego 2011 r., I CSK 243/10, LEX nr 848109; wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 9 lutego 2016 r., I ACa 1167/15, LEX nr 2004539). Tymczasem okoliczności niniejszej sprawy uzasadniały w rozpoznawanym przypadku zasądzenie odsetek od dnia wyrokowania. Zwrócić bowiem należy uwagę na fakt, że Sąd ustalając wysokość odpowiedniego zadośćuczynienia w wysokości po 80.000 zł brał pod uwagę przedstawione okoliczności istniejące na dzień wyrokowania, w tym tą okoliczność, że na ten moment powodowie nie osiągnęli jeszcze równowagi psychicznej po śmierci ich ojca i męża oraz, że w ich funkcjonowaniu dostrzegano się jeszcze doświadczenia urazu psychicznego. Zwrócić należy także uwagę, że pozwany w związku ze zgłoszeniem zdarzenia wypłacił powodom zadośćuczynienie, a nie mógł wówczas jeszcze przewidzieć okoliczności, które Sąd uwzględnił w tej konkretnej sprawie jako istotne dla ostatecznej wysokości odpowiedniego zadośćuczynienia, które zostało zasądzone na rzecz powodów.

W związku z częściową zmianą zaskarżonego wyroku co do zasądzonych na rzecz powodów kwot zadośćuczynienia należało zmienić rozstrzygnięcie co do kosztów procesu. Z uwagi na to, że każdy z powodów domagał się zasądzenia kwoty 80.000 zł, a powództwo zostało uwzględniono do kwoty po 50.000 zł, oznacza to, że każdy z powodów wygrał sprawę w 62,50%. Każdy z powodów poniósł opłatę sądową od pozwu w wysokości 4.000 zł, wynagrodzenie pełnomocnika procesowego, zwrot kosztów dojazdu pełnomocnika powodów na rozprawę przed Sądem Okręgowym w kwocie 162,98 zł (łącznie koszt z tego tytułu w wysokości 651,92 zł podzielony na czterech powodów) i zwrot opłat skarbowych od udzielonych pełnomocnictw w kwocie 21,25 zł (łącznie opłaty z tego tytułu w wysokości 85 zł podzielony na czterech powodów). Biorąc pod uwagę łączne koszty poniesione z tego tytułu przez każdego z powodów, wydatki pozwanego na pełnomocnika, a nadto uwzględniając, że każdy z powodów wygrał sprawę w 62,50%, a tym samym przegrał sprawę w 37,50 %, na podstawie art. 100 zd. 1 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. w zw. z § 6 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U.2013.490 j.t.) w zw. z § 21 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U.2015.1804) oraz w zw. z § 6 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U.2013.461 j.t.) w zw. z § 21 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U.2015.1800), stosunkowo rozdzielając koszty procesu, zasądzone od pozwanego na rzecz każdego z powodów po 3.513,55 zł, podwyższając do tej kwoty koszty zasądzone w punktach 2., 5., 8. i 11. zaskarżonego wyroku. Nie dokonano rozliczenia zaliczki z tej przyczyny, że Sąd Okręgowy nie przyznał biegłej wynagrodzenia, na poczet którego zaliczka została wpłacona, ponieważ biegła nie przesłała rachunku za wydanie opinii.

Z podanych przyczyn Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmienił wyrok we wskazanym zakresie, a w pozostałej części na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację jako bezzasadną.

Biorąc pod uwagę, że apelacja została uwzględniona w połowie Sąd Apelacyjny o kosztach postępowania apelacyjnego orzekł na podstawie art. 100 zd. 1 k.p.c. w zw. z art. 108 § 1 k.p.c. stosunkowo rozdzielając te koszty - po połowie. Skoro strony poniosły koszty reprezentujących ich pełnomocników, a powodowie dodatkowo po 3.000 zł z tytułu opłat sądowych od wniesionej apelacji, to z tytułu kosztów apelacji należało zasądzić od pozwanego na rzecz każdego z powodów po 1.500 zł.

SSO del. Artur Żymełka SSA Tomasz Ślęzak SSA Piotr Wójtowicz